

Психологічне консультування та психотерапія: межі професійних компетенцій в етичному контексті

*Зоряна Борисенко,
Анастасія Боровець,
Ольга Лускавець-Руда*

У сучасній системі охорони психічного здоров'я зростання запиту на психологічну допомогу актуалізує проблему чіткого розмежування психологічного консультування та психотерапії. Невизначеність меж професійних компетенцій у цих сферах створює правові й етичні колізії, що можуть призводити до виходу фахівців за межі власної кваліфікації, порушення професійних стандартів і зниження якості допомоги.

Актуальність проблеми посилюється розвитком міждисциплінарної взаємодії у сфері психічного здоров'я та розширенням спектра психологічних інтервенцій. У зв'язку з цим постає необхідність наукового обґрунтування критеріїв розмежування компетенцій і узгодження правових та етичних норм, які регулюють діяльність психолога-консультанта і психотерапевта.

З практичної точки зору це безпосередньо пов'язано із забезпеченням безпеки клієнтів, підвищенням ефективності психологічної допомоги та формуванням відповідальної професійної практики. Таким чином, дослідження цієї проблеми має як теоретичне значення для уточнення засад професійної діяльності, так і прикладне — для вдосконалення нормативного регулювання у сфері психічного здоров'я.

Етичні аспекти консультаційної взаємодії, а також ціннісно-сміслова сфе-

ра діяльності психолога-консультанта були предметом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених, зокрема М. Айві, О. Бондаренко, В. Бочелюка, Н. Булатевич, Дж. Бьюдженталя, Ф. Василюка, С. Гледдінга, В. Горбунової, М. Готліба, В. Дж. Ервіна, В. Зарицької, К. Кітченера, А. Колая, Р. Кочюнаса, Г. Ліндсея, С. І. Мангейма, Р. Мея, К. Поупа, М. Сансіліо, К. Свакона, Д. Сміта, А. Тьєлтвейта, С. Фіппс-Йонас, Т. Яблонської, І. Ялома та інших.

Поряд із цим, окремим напрямом наукового осмислення виступає проблема структури "правосвідомості", яку розробляли І. Фарбер, К. Бельський, А. Ткачук, Т. Нестеренко та ін. Узагальнення їхніх підходів засвідчує, що етична складова розглядається як ключовий чинник особистісного та професійного становлення психолога-консультанта, тоді як аналіз правосвідомості дозволяє глибше окреслити нормативно-ціннісні орієнтири професійної діяльності. Водночас у наукових працях підкреслюється, що специфіка взаємодії з клієнтом передбачає підвищений рівень особистої відповідальності фахівця.

Незважаючи на значний обсяг досліджень недостатньо розробленими залишаються питання системної інтеграції етичних і правових підходів до розмежування психологічного консультування та психотерапії. Також зберігається про-

блема неоднозначності меж професійної компетентності у практиці, особливо в умовах зростання потреби населення у психологічній допомозі, що посилилася після кризових соціальних подій. Окремо недостатньо досліджено механізми запобігання етичним ризикам, пов'язаним із подвійними відносинами, професійною асиметрією та недостатньою стандартизацією підготовки фахівців.

Метою статті є здійснення комплексного аналізу етичних і правових засад професійної діяльності психолога-консультанта та психотерапевта, визначення їхніх спільних і відмінних характеристик, а також обґрунтування значення меж професійної компетентності, відповідальності та міждисциплінарної взаємодії у системі охорони психічного здоров'я.

Аналіз правових засад професійної діяльності у сфері психічного здоров'я потребує звернення до поняття правосвідомості як чинника, що визначає усвідомлення фахівцем меж власної компетентності, професійної ролі та відповідальності у процесі надання психологічної допомоги. Правосвідомість відображає систему нормативних і ціннісних уявлень щодо правових явищ та безпосередньо впливає на професійне прийняття рішень. Тривалий час недостатня нормативна визначеність діяльності у сфері психічного здоров'я ускладнювала практичне розмежування професійних функцій та створювала труднощі у визначенні відповідальності фахівців [4].

Особливої актуальності ця проблема набула після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році, що супроводжувалося різким зростанням потреби населення у психологічній підтримці. Відповідно до даних доповіді «WHO 2024 Emergency Appeal: Ukraine», близько 9,6 мільйона осіб в Україні перебувають у групі ризику щодо розвитку психічних розладів або вже мають порушення психічного здоров'я, при цьому 3,9 мільйона осіб відчувають симптоми середнього та тяжкого ступеня вираже-

ності [11]. За умов зростання запиту на психологічні послуги особливого значення набуває проблема чіткого нормативно-правового та професійного розмежування сфер діяльності психолога-консультанта і психотерапевта.

У професійному середовищі сфери психічного здоров'я тривалий час зберігається проблема недостатньо чіткого розмежування психологічного консультування та психотерапії, що зумовлює ризики змішування професійних компетенцій, невизначеності меж відповідальності фахівців і використання методів втручання поза межами належної кваліфікації. Така ситуація має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки безпосередньо впливає на якість, безпечність та ефективність допомоги у сфері психічного здоров'я. У зв'язку з цим одним із ключових завдань сучасного нормативно-правового регулювання стало визначення чітких критеріїв професійної діяльності, зокрема через встановлення вимог до підготовки фахівців, окреслення меж їхньої компетентності та стандартизацію алгоритмів надання допомоги. Важливу роль у цьому процесі відіграє постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2026 р. № 288 «Про затвердження Порядку сертифікації фахівців у сфері психічного здоров'я», яка спрямована на впорядкування професійної діяльності у сфері психічного здоров'я та забезпечення належного рівня професійної відповідальності [2, 3].

Необхідність розмежування психологічного консультування і психотерапії обумовлена відмінностями у змісті, цілях та характері професійного втручання. Психологічне консультування переважно орієнтоване на осіб, які не мають клінічно встановлених психічних розладів, однак переживають психологічні труднощі, кризові стани, міжособистісні конфлікти або потребують підтримки у процесі прийняття рішень та адаптації до складних життєвих обставин. У межах консультативної взаємодії основна увага зосереджується на актуальній життєвій

ситуації клієнта, його ресурсах, механізмах саморегуляції та пошуку адаптивних способів подолання труднощів. Відповідно, психологічне консультування має переважно підтримувальний, профілактичний та психоедукаційний характер, а його важливою складовою є своєчасне виявлення випадків, які виходять за межі компетентності консультанта та потребують залучення інших фахівців.

Психотерапія, на відміну від психологічного консультування, характеризується більш глибоким і системним рівнем професійного втручання. Вона передбачає застосування науково обґрунтованих психотерапевтичних методів, спрямованих не лише на покращення емоційного стану особи, але й на опрацювання внутрішньоособистісних конфліктів, наслідків психотравматичного досвіду, стійких емоційно-поведінкових порушень та інших психологічних феноменів, що можуть бути пов'язані з розвитком або перебігом психічних розладів [2, 3]. Якщо психологічне консультування переважно працює з актуальними труднощами та підтримкою адаптаційного функціонування особистості, то психотерапія орієнтована на глибинні зміни психологічних структур, моделей поведінки та способів переживання досвіду. У цьому контексті психотерапевтичне втручання характеризується більшою тривалістю, інтенсивністю та необхідністю комплексного аналізу психічного стану особи.

Відмінності між психологічним консультуванням і психотерапією стосуються не лише специфіки професійного втручання, а й вимог до рівня підготовки та професійної компетентності фахівців. Діяльність психолога-консультанта базується на базовій вищій освіті у галузі психології, що забезпечує формування необхідного комплексу теоретичних знань і практичних навичок для здійснення консультативної роботи та надання психологічної допомоги. У науковій літературі така підготовка розглядається як інтегрований процес, що поєднує навчання, прак-

тичний досвід і особистісно-професійний розвиток фахівця [1].

Зміст підготовки включає опанування базових психологічних дисциплін, сучасних підходів і методів консультування, а також формування навичок психодіагностики, професійної комунікації, кризового супроводу та етично виваженої взаємодії з клієнтом. Важливим компонентом виступає також засвоєння основ пропедевтики психічних розладів і патопсихології, передбачене чинними нормативними вимогами (Постанова КМУ від 04.03.2026 № 288), що розширює клініко-психологічну компетентність консультанта [3].

Такі знання виконують функцію первинного аналітичного орієнтира під час оцінювання стану клієнта, що сприяє виявленню «червоних маркерів» ризику, зокрема суїцидальні тенденції, психотичні прояви або виражені афективні порушення. У подібних ситуаціях важливим є професійне усвідомлення меж компетентності та прийняття рішення щодо перенаправлення клієнта до психіатра або психотерапевта для подальшої діагностики чи спеціалізованого втручання [9].

На відміну від психологічного консультування, психотерапія передбачає глибший і триваліший вплив на особистість, що зумовлює підвищені вимоги до професійної підготовки фахівця. Психотерапевтичну практику здійснюють особи з вищою освітою не нижче магістерського рівня у галузі психології або медицини, які пройшли спеціалізоване навчання в межах науково обґрунтованого методу та мають відповідну сертифікацію. Така підготовка включає поглиблене вивчення теорії особистості, психопатології, механізмів психічних розладів і методології психотерапевтичного процесу, а також роботу зі складними клінічними випадками [2, 3].

Ефективність психотерапії значною мірою залежить від професійної компетентності, клінічного мислення, рефлексії та дотримання етичних стандартів. Важливу роль відіграє супервізія як форма

професійного супроводу, що забезпечує контроль практики, розвиток аналітичних навичок і зниження ризику професійних помилок у роботі з клієнтами.

Важливим компонентом професійної підготовки психотерапевта є особиста терапія, спрямована на усвідомлення фахівцем власних емоційних реакцій і внутрішніх конфліктів. Значущість цього компонента особливо підкреслюється у контексті психотерапевтичної взаємодії, де потенційно актуалізуються феномени перенесення та контрперенесення, оскільки недостатня рефлексія може впливати на об'єктивність професійних рішень і якість терапевтичного процесу.

Важливим компонентом професійної діяльності як психолога-консультанта, так і психотерапевта є безперервний професійний розвиток, що розглядається як системний і тривалий процес оновлення та поглиблення професійних знань і навичок протягом усього періоду практичної діяльності. Він реалізується через участь у післядипломних освітніх програмах, спеціалізованих тренінгах, науково-практичних конференціях, а також у форматах інтерв'їзійних і суперв'їзійних груп, які забезпечують професійний обмін досвідом та рефлексію практичної діяльності.

Система безперервного професійного розвитку забезпечує актуалізацію теоретичних і практичних знань відповідно до сучасних наукових підходів, сприяє інтеграції нових методів у практику психологічної допомоги та підтримує належний рівень професійної компетентності. Водночас вона виконує превентивну функцію щодо професійного вигорання та підвищує стійкість фахівця до емоційних навантажень. Комплексна реалізація цих компонентів професійної підготовки сприяє формуванню професійної відповідальності, удосконаленню практичних навичок і підвищенню якості психологічної та психотерапевтичної допомоги [3].

Етичні засади психологічного консультування та психотерапії є фундаментальною складовою професійної

діяльності фахівця у сфері психічного здоров'я, оскільки визначають межі професійного втручання, характер взаємодії з клієнтом і механізми захисту його прав та психологічного благополуччя. Етичні питання виникають на всіх етапах професійної взаємодії — від первинного контакту та отримання усвідомленої згоди до завершення терапевтичного процесу і збереження конфіденційності після його закінчення. У сучасній науковій літературі професійна етика розглядається не лише як система нормативних вимог, а як необхідна умова безпечного та ефективного надання психологічної допомоги [6].

Професійні етичні кодекси у сфері психологічного консультування та психотерапії ґрунтуються на гуманістичних принципах поваги до гідності особистості, автономії клієнта, конфіденційності, професійної відповідальності та принципі «не нашкодь». Їх значення зумовлене асиметричним характером професійної взаємодії, за якої фахівець володіє спеціалізованими знаннями й психологічним впливом, тоді як клієнт часто перебуває у стані емоційної вразливості. За таких умов етичні стандарти виконують функцію обмеження професійного впливу, запобігання його зловживанню та забезпечення безпечного психологічного простору [5].

Етичний кодекс виступає нормативною основою професійної діяльності, визначаючи межі допустимої поведінки, стандарти практики та критерії прийняття рішень у складних етичних ситуаціях. Водночас він забезпечує суспільні критерії оцінювання якості психологічної допомоги, дотримання прав людини та професійної доброчесності. Дотримання етичних норм є важливою умовою професійної легітимності фахівця і підтримання довіри до системи психічного здоров'я [2].

Спільність етичних засад психологічного консультування та психотерапії зумовлена їх належністю до сфери допоміжних професій, де взаємодія з клієнтом відбувається в умовах підвищеної психологічної вразливості та потенцій-

ної залежності. У цьому контексті етика забезпечує контроль професійного впливу й підтримання безпечних умов взаємодії. Для обох практик спільними є вимоги щодо інформованої згоди, конфіденційності, дотримання професійних меж, недопущення експлуатації клієнта та підтримання професійної компетентності через супервізію, рефлексивну практику і безперервний професійний розвиток. Етичне регулювання охоплює також якість терапевтичного контакту, зокрема явища перенесення та контрперенесення.

Водночас між консультуванням і психотерапією існують суттєві відмінності, пов'язані з глибиною та інтенсивністю професійного втручання. У психологічному консультуванні етичні питання переважно стосуються первинної оцінки стану клієнта, меж компетентності та необхідності своєчасного перенаправлення. Натомість у психотерапії етичний вимір ускладнюється тривалістю процесу, роботою з глибинними особистісними структурами та ризиками інтенсивних трансферних і контртрансферних процесів, що підсилює значення супервізії та особистісної терапії.

Отже, спільність етичних принципів у консультуванні та психотерапії відображає їх гуманістичну основу, тоді як відмінності визначаються рівнем професійного впливу, клінічної відповідальності та складністю терапевтичної взаємодії. Це визначає необхідність системного аналізу етичного поля професійної діяльності, що передбачає узагальнення ключових принципів, які регламентують зміст, межі та якість надання психологічної допомоги.

Центральне місце в етичній структурі психологічного консультування займає принцип поваги до автономії клієнта, який передбачає недопустимість нав'язування фахівцем власних цінностей, інтерпретацій чи моделей поведінки. Етичний вимір роботи з цінностями полягає в усвідомленні того, що консультант і клієнт можуть бути носіями різних ціннісних систем. За таких умов важливого значення набуває здатність фахівця до рефлексії власних

установок і визнання плюралізму цінностей у межах терапевтичної взаємодії.

Етичні ризики виникають тоді, коли консультант починає оцінювати переконання клієнта як «правильні» або «неправильні», що може призводити до прихованого нав'язування власних нормативних уявлень. Особливої чутливості потребують міжкультурні ситуації консультування, у яких ціннісні відмінності зумовлені соціальним або культурним контекстом [10].

З етичної точки зору консультант не має права директивно впливати на зміну ціннісних переконань клієнта. Будь-які особистісні зміни мають відбуватися як результат внутрішнього переосмислення та автономного рішення самої особи. Одним із завдань консультування є створення безпечного простору для критичного осмислення клієнтом власної системи цінностей.

Необхідною умовою такої взаємодії є дотримання принципу конфіденційності, який формує атмосферу довіри та сприяє відкритості клієнта у процесі консультування. Конфіденційність охоплює як зміст професійної комунікації, так і будь-які відомості, що дають змогу ідентифікувати клієнта. Її реалізація передбачає обмеження доступу до інформації та використання отриманих даних виключно в межах професійної діяльності й за згодою клієнта. Водночас сучасні етичні стандарти визнають відносний характер конфіденційності, допускаючи можливість її обмеження у випадках загрози життю чи безпеці клієнта або інших осіб. Такі положення закріплені й у міжнародних професійних кодексах, зокрема American Psychological Association та British Association for Counselling and Psychotherapy.

Принцип меж професійної компетентності є одним із ключових регуляторів етичної поведінки у психологічному консультуванні та психотерапії, оскільки визначає допустимий рівень професійного втручання та якість застосовуваних методів. Його зміст полягає в усвідомленні

фахівцем меж власної компетентності, використанні науково обґрунтованих методів і своєчасному залученні суміжних спеціалістів у випадках, що виходять за межі його підготовки. Наукові дослідження J. Norcross і M. Lambert засвідчують, що недостатня професійна рефлексія та відсутність супервізії підвищують ризик етичних порушень і знижують ефективність психологічної допомоги [7].

Принцип компетентності тісно пов'язаний із принципом професійної кооперації, який забезпечує узгоджену взаємодію між фахівцями та сприяє підвищенню якості психологічної допомоги. Якщо компетентність задає внутрішні межі професійної діяльності та акцентує необхідність постійного оновлення знань, критичної самооцінки і дотримання наукових стандартів, то кооперація забезпечує зовнішній вимір професійної взаємодії, орієнтований на інтеграцію зусиль різних спеціалістів. У цьому сенсі професійна кооперація виступає механізмом запобігання фрагментації допомоги, сприяючи узгодженості інтервенцій та підвищенню їх ефективності.

Етичний зміст кооперації полягає у взаємній повазі, обміні професійним досвідом, орієнтації на доказові підходи та коректному реагуванні на неетичні чи псевдонаукові практики. Особливого значення набуває міждисциплінарна взаємодія, що дозволяє інтегрувати різні рівні професійної експертизи в інтересах клієнта.

Таким чином, компетентність і кооперація утворюють взаємопов'язану етичну конструкцію: перша забезпечує наукову та професійну обґрунтованість індивідуальної практики, тоді як друга розширює її до рівня системної взаємодії в межах професійної спільноти. Їх інтеграція є необхідною умовою відповідальної, доказової та етично виваженої психологічної практики.

У системі етичних принципів психологічної практики особливе місце займає регулювання ризиків, пов'язаних із подвійними відносинами та можливим зловживанням професійним впливом. Структурна асиметрія взаємодії між

фахівцем і клієнтом, зумовлена різницею у рівні експертності та психологічній вразливості сторін, створює передумови для формування емоційної залежності або ідеалізації спеціаліста. За таких умов вихід за межі професійного контакту, зокрема у формі сексуальних, фінансових чи інших особистісно заангажованих взаємин, розглядається як порушення етичних стандартів і професійних меж. Емпіричні та клініко-етичні дослідження засвідчують, що подібні практики не лише підривають терапевтичний альянс і знижують ефективність втручання, а й можуть спричиняти вторинну психологічну травматизацію клієнта, що підкреслює їх високий рівень ризику [8].

У межах цієї системи принцип професійної відповідальності передбачає усвідомлення психологом наслідків власних дій, дотримання меж компетентності та запобігання потенційній шкоді клієнту. Йдеться не лише про уникнення прямої шкоди, а й про превентивне управління ризиками, що можуть виникати у процесі терапевтичної взаємодії. Відповідальність передбачає також дотримання науково обґрунтованих підходів, коректне поводження з отриманою інформацією, забезпечення її етичного використання та недопущення маніпулятивних або експлуатативних практик, навіть у непрямих формах.

Водночас принцип пріоритету інтересів клієнта виступає нормативним орієнтиром, який визначає спрямованість усіх професійних рішень. Його зміст полягає у забезпеченні добровільності участі у терапевтичному процесі, повазі до автономії особистості та підтриманні такої професійної дистанції, яка дозволяє зберігати об'єктивність і контролювати вплив фахівця.

Отже, професійна етика у психологічному консультуванні та психотерапії має регулятивно-захисний характер, забезпечуючи баланс між професійним впливом фахівця, правами клієнта та суспільними інтересами. Її дотримання є необхідною умовою професійної компетентності, ефективності психологічної допомоги та

формування довіри до системи охорони психічного здоров'я. Водночас правові й етичні засади діяльності консультанта визначають межі його компетенцій, рівень відповідальності та принципи взаємодії з клієнтом. У цьому контексті розмежування психологічного консультування, психотерапії та психіатричної допомоги є важливим чинником якості послуг, дотримання професійних стандартів і реалізації міждисциплінарного підходу в охороні психічного здоров'я.

Проведений аналіз дозволяє констатувати, що етичні та правові засади психологічної практики формують цілісну регулятивну систему, спрямовану на забезпечення безпеки клієнта, професійної відповідальності фахівця та якості психологічної допомоги. Розмежування психологічного консультування і психотерапії є необхідною умовою ефективного функціонування системи охорони психічного здоров'я, оскільки воно визначає межі компетентності, рівень втручання та характер професійної відповідальності.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні механізмів імплементації етичних стандартів у клінічну практику, розробці уніфікованих критеріїв професійної компетентності, а також аналізі ефективності міждисциплінарної взаємодії психологів, психотерапевтів і психіатрів у сучасних умовах трансформації системи психічного здоров'я.

Література

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Центр навч. літ., 2004. 222 с.
2. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні : Закон України від 15.01.2025 № 4223-20 // Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422320#Text> (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>)
3. Про затвердження Порядку сертифікації фахівців у сфері психічного здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2026 № 288. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2882026%D0%BF#Text> (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/288-2026%D0%BF#Text>)
4. Ткачук А. С. Правова ідеологія та правова психологія як структурні елементи правосвідомості // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. Одеса, 2012. С. 58–66.
5. Bond T. Standards and Ethics for Counselling in Action. 4th ed. London : Sage Publications, 2015. 448 p.
6. Corey G., Corey M., Callanan P. Issues and Ethics in the Helping Professions. 10th ed. Belmont, CA : Cengage Learning, 2014. 576 p.
7. Norcross J. C., Lambert M. J. Psychotherapy Relationships That Work: Evidence-Based Responsiveness. 3rd ed. New York : Oxford University Press, 2018. 560 p.
8. Pope K. S., Vasquez M. J. T. Ethics in Psychotherapy and Counseling: A Practical Guide. 5th ed. San Francisco, CA : Jossey-Bass, 2016. 512 p.
9. Ryan E. P., Oquendo M. A. Suicide Risk Assessment and Prevention: Challenges and Opportunities // Focus: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry. 2020. Vol. 18, no. 2. P. 88–99. DOI: <https://doi.org/10.1176/appi.focus.20200011>
10. Sue D. W., Sue D. Counseling the Culturally Diverse: Theory and Practice. 8th ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2016. 528 p.
11. World Health Organization. WHO 2024 Emergency Appeal: Ukraine. Geneva, 2024. 6 p. URL: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/emergencies/2024-appeals/2024-who-ukraine-emergency-appeal_en.pdf (https://cdn.who.int/media/docs/defaultsource/documents/emergencies/2024-appeals/2024-who-ukraine-emergency-appeal_en.pdf)

Надійшла до редколегії 17.05.2026

Рекомендовано до друку 23.09.2026

Опубліковано 30.09.2026

Відомості про авторів:

Борисенко Зоряна — кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології ментального здоров'я; Національний університет «Львівська політехніка»; Львів, Україна; e-mail: Zoriana.T.Borysenko@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5084-0361>

Боровець Анастасія — магістр психологічних наук, асистент кафедри практичної психології ментального здоров'я; Національний університет «Львівська політехніка»; Львів, Україна; e-mail: Anastasiia.I.Borovets@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8953-6228>

Лускавець-Руда Ольга — магістр психологічних наук, асистент кафедри практичної психології ментального здоров'я; Національний університет «Львівська політехніка»; Львів, Україна; e-mail: Olha.O.Luskavets-Ruda@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1526-7770>

Борисенко З., Боровець А., Лускавець-Руда О. Психологічне консультування та психотерапія: межі професійних компетенцій в етичному контексті.

Здійснено комплексний аналіз етичних і професійних аспектів розмежування психологічного консультування та психотерапії в сучасній системі охорони психічного здоров'я. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби населення у психологічній допомозі, розвитком міждисциплінарної взаємодії та необхідністю визначення чітких меж професійної компетентності фахівців. Встановлено, що недостатня визначеність сфер професійної діяльності психолога-консультанта і психотерапевта може призводити до змішування компетенцій, порушення етичних стандартів та зниження якості психологічної допомоги.

Проаналізовано особливості психологічного консультування та психотерапії, їхні спільні й відмінні характеристики, специфіку професійного втручання, рівень підготовки фахівців і вимоги до професійної компетентності. Визначено, що психологічне консультування переважно спрямоване на підтримку особистості у кризових або складних життєвих ситуаціях, тоді як психотерапія орієнтована на глибші особистісні зміни та роботу зі складними психологічними і психопатологічними проявами.

Особливу увагу приділено етичним засадам професійної діяльності, зокрема принципам автономії клієнта, конфіденційності, професійної компетентності, відповідальності та міждисциплінарної кооперації. Обґрунтовано значення супервізії, особистісної терапії та безперервного професійного розвитку як чинників забезпечення якості психологічної допомоги та профілактики професійних помилок. Розглянуто етичні ризики, пов'язані з подвійними відносинами, професійною асиметрією та можливим зловживанням психологічним впливом.

Зроблено висновок, що ефективне розмежування психологічного консультування та психотерапії є необхідною умовою професійної відповідальності, безпеки клієнта та розвитку доказової системи психічного здоров'я. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням критеріїв професійної компетентності та механізмів імплементації етичних стандартів у практичну діяльність фахівців.

Ключові слова: психологічне консультування; психотерапія; професійна компетентність; професійна етика; конфіденційність, супервізія; психологічна допомога, міждисциплінарна взаємодія.

Borysenko Z., Borovets A., Luskavets-Ruda O. Psychological counseling and psychotherapy: boundaries of professional competence in ethical context.

The article provides a comprehensive analysis of the ethical and professional aspects of distinguishing psychological counseling from psychotherapy within the modern mental health care system. The relevance of the study is determined by the growing public demand for psychological assistance, the development of interdisciplinary cooperation, and the need to define clear boundaries of professional competence among specialists. It has been established that insufficient differentiation between the professional roles of counseling psychologists and psychotherapists may lead to overlapping competencies, violations of ethical standards, and a decline in the quality of psychological services.

The study examines the characteristics of psychological counseling and psychotherapy, their common and distinctive features, the specifics of professional intervention, the level of specialist training, and the requirements for professional competence. It is determined that psychological counseling is primarily aimed at supporting individuals in crisis or difficult life situations, whereas psychotherapy

focuses on deeper personality changes and work with complex psychological and psychopathological manifestations.

Special attention is devoted to the ethical foundations of professional practice, particularly the principles of client autonomy, confidentiality, professional competence, responsibility, and interdisciplinary cooperation. The importance of supervision, personal therapy, and continuous professional development as factors ensuring the quality of psychological assistance and preventing professional errors is substantiated. Ethical risks associated with dual relationships, professional asymmetry, and the potential misuse of psychological influence are also considered.

It is concluded that the effective distinction between psychological counseling and psychotherapy is a necessary condition for professional responsibility, client safety, and the development of an evidence-based mental health care system. Prospects for further research are associated with improving the criteria of professional competence and mechanisms for implementing ethical standards in professional practice.

Key words: psychological counseling; psychotherapy; professional competence; professional ethics; confidentiality; supervision; psychological assistance; interdisciplinary cooperation.